

บทที่ 1

ค่านิยมและจริยธรรม

นอกจากคำว่า "ค่านิยม" แล้วมีคำที่ใกล้เคียงกันอยู่ถึงสี่คำ คือ จริยธรรม จริยศาสตร์ จริยศึกษา และคุณธรรม ซึ่งบางครั้งก่อให้เกิดความสับสนและเป็นปัญหาในการเรียนการสอนอยู่ไม่น้อย ในบทนี้จึงขอรวบรวมความหมายของคำทั้งห้ามาเรียบเรียงเพื่อสรุปประเด็นของผู้เขียนว่าสำหรับหนังสือเล่มนี้ ต้องการความหมายอย่างไร เพื่อให้นักศึกษาและผู้อ่านจะได้ทำความเข้าใจถูกต้องตรงกัน

ความหมายของค่านิยม

1. ด้านสังคมวิทยา

จากพจนานุกรมทางสังคมวิทยา ให้ความหมายค่านิยมโดยสรุปว่าเป็นนามธรรมที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่ดี เป็นที่ยอมรับของสังคม และสมาชิกแต่ละบุคคลก็ยอมรับด้วย ค่านิยมจึงถือว่าเป็นหลักความประพฤติที่มีเกณฑ์มาตรฐานจำเพาะเจาะจง มีจุดมุ่งหมาย และเป็นรูปธรรมในบรรทัดฐานของสังคม ตัวอย่างเช่น ความยุติธรรม เสรีภาพ ความรัก (Theodorson 1969, 455)

2. ด้านปรัชญา

จากพจนานุกรม ปรัชญา ค่านิยม หมายถึง คำที่ชี้แทน นาม และ กริยา บางครั้งอาจใช้เป็นคำนาม เป็นนามธรรม หรือเป็นรูปธรรม ที่เป็นนามใช้คล้ายกับคำว่า คุณค่า หรือความดี ดังนั้นสิ่งไม่มีดีจึงเป็นสิ่งไม่มีคุณค่า แต่ค่านิยมใช้ครอบคลุมทั้งดีหรือไม่ดี เหมือนกับคุณพินิจที่ใช้ได้ทั้งความร้น และความเย็น ความดีจึงเป็นค่านิยมฝ่ายบวก ขณะที่ ความชั่ว เป็นค่านิยมฝ่ายลบ

ส่วนที่เป็นรูปธรรม เอกพจน์ (A Value) หรือ พหุพจน์ (Values) หมายถึงทั้งสิ่งที่เป็นสมบัติ และสิ่งของที่มีค่าในตัวเอง ทางปรัชญาถือว่า จริยธรรม รวมอยู่ในค่านิยม (Runes 1962, 330)

3. ด้านจิตวิทยา

จากพจนานุกรมจิตวิทยา ค่านิยม หมายถึง

- 3.1 จำนวน หรือ ตัวเลขที่ไว้วัด
- 3.2 ค่า หรือ คุณงามความดี ความทะเยอทะยาน
- 3.3 ธีมเป็นที่หวัง หรือจุดหมายซึ่งสังคมต้องการ
- 3.4 ความฉลาดหลักแหลม

(Chaplin 1973, 52)

4. ด้านการศึกษา

จากพจนานุกรมการศึกษา คำจำกัดความของค่านิยม คือ

1. จำนวนทางสถิติที่ไว้วัด
2. ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการและไม่ต้องการ
3. ค่านิยมสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง วัฒนธรรมของสังคม หากสมาชิกในสังคมแต่ละคนยอมรับ ค่านิยมตามความหมายนี้ก็จะกลายเป็นจุดหมายของคนไปค้วย

(Page, Thomas and Marshall 1980, 357)

จากพจนานุกรม 4 คำนี้ จะเห็นว่าคำจำกัดความของค่านิยม มีความแตกต่าง และคล้ายคลึงกันบ้าง ต่อไปนี้ขอให้นักศึกษาอ่านคำจำกัดความของนักการศึกษาชาวไทยและต่างประเทศ ที่กล่าวถึงค่านิยมไว้ ดังต่อไปนี้

Fraenkel (1980, 215) ให้นิยามคำว่าค่านิยมว่า เป็นแนวความคิด ที่เกิดขึ้นกับจิตใจคน ค่านิยมเป็นตัวแสดงถึงค่า (worth) หรือความดีในหลายลักษณะ จากประสบการณ์ โดยที่ค่านิยมแบ่งเป็น 2 สาขา คือ สุนทรีย์ และ จริยธรรม

สุนทรีย์ หมายถึง ความคิดพิจารณาว่าอะไรสวย อะไรงาม คนชื่นชมอะไร ส่วนจริยธรรม เป็นเรื่องความประพฤติการปฏิบัติของคนโดยมีคุณธรรม (Moral) เป็นพื้นฐานว่าทำอย่างไรดี ทำอย่างไรถูก ค่านิยมตามความคิดของ Fraenkel จึงหมายถึง นามธรรม หรือความคิดที่คนตระหนักว่าอะไรคือสิ่งสำคัญในชีวิตและความปฏิบัติ

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ อธิบายว่า ค่านิยมค่านิยมสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เป็นความคิดความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดของคน อานนท์ อากาศิกรม เห็นด้วยกับ

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ โดยสรุปว่า ค่านิยม เป็นผลสืบเนื่องมาจากความคิด (Ideas) ในเรื่องที่จะเป็น และเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ปรารถนาหรือเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุถึงความปรารถนาคงกล่าว เพราะฉะนั้น ค่านิยมจึงเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่า ควรจะต้องการสิ่งใดหรือควรจะทำปฏิบัติตนอย่างไร (2520, 43 และ 47)

สุนทรีย์ โคมิน และ พัทยา สายหู ให้คำจำกัดความของ ค่านิยมคล้ายคลึงกันว่า ค่านิยม เป็นลักษณะความเชื่อที่มนุษย์แต่ละคนยึดถือไว้เป็นหลักปฏิบัติ ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล และมีลักษณะถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งได้ ค่านิยมแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ค่านิยมที่เป็นเป้าหมาย หรือค่านิยมหลัก หรือค่านิยมอุดมคติ
2. ค่านิยมที่เป็นวิถีปฏิบัติ หรือค่านิยมรอง หรือค่านิยมอุปกรณ

(คณะกรรมการโครงการศึกษาเรื่องสตรีไทย 2520, 17 และ 19)

วชิรา บัวศรี อธิบายว่า ค่านิยม หมายถึง หัตถ์คติและความเชื่อมั่นที่ฝังลึกอยู่ในตัวคน และมีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ค่านิยมเป็นสิ่งที่ได้รับสืบทอดมาจาก พ่อ แม่ ครู อาจารย์ และบางครั้งก็ได้มาจากสิ่งแวดล้อม ในทัศนะของ วชิรญา บัวศรี เชื่อว่าค่านิยมแบ่งเป็น 6 ประเภทคือ

1. ค่านิยมวัตถุ
2. ค่านิยมสังคม
3. ค่านิยมศาสนาและศีลธรรม
4. ค่านิยมจริยธรรม
5. ค่านิยมสุนทรียภาพ

6. ค่านิยม

(คณะกรรมการโครงการศึกษาเรื่องสตรีไทย 2520, 25)

สนิท สัมภักดิ์ และ สุนทร โคมิน ให้ความสำคัญกับความหมายของค่านิยมว่าเป็นความเชื่ออย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะถาวร เชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่างหรือเป้าหมายของชีวิตบางอย่างนั้น เป็นสิ่งที่ตัวเองหรือสังคมเห็นดี เห็นชอบสมควรที่จะยึดหรือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น (2522, 13)

พนัส ทัศนาคินทร์ มีความเห็นว่า ค่านิยมนั้นหมายถึง การยอมรับนับถือ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่า ที่คนหรือกลุ่มคนมีอยู่ต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นวัตถุ มนุษย์ สิ่งมีชีวิต อื่น ๆ รวมทั้งการกระทำในค่านิยมเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรม และสุนทรียภาพ ทั้งนี้โดยได้ทำการประเมินค่าจากทัศนะต่าง ๆ โดยถ่วงและรอบคอบแล้ว

ถ้าดูจากศัพท์คำผสมในภาษาไทย ระหว่างคำ ค่า และ นิยม ได้คำแปลว่า ความชอบและการยอมรับถือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่คุณประโยชน์ในตัวของสิ่งนั้น ๆ (อารมณ ฉนวนจิตร 2524, 9)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้พอจะสรุปได้ว่า ค่านิยมตามความหมายของแต่ละสาขาวิชามีความแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อย แต่ในประเด็นสำคัญแล้วทุกสาขามีส่วนที่คล้ายคลึงกันคือ ค่านิยมเกิดขึ้นจากการคิดอย่างรอบคอบ การวิเคราะห์อย่างถ่วงถ่วงถึงผลที่จะตามมาในชีวิต เปรียบกับความเชื่อ ความศรัทธา ที่สังคมโดยรวมและปัจเจกบุคคลยึดถือว่าเป็นสิ่งมีคุณค่า โดยเหตุนี้ค่านิยมจึงกลายมาเป็นเครื่องนำทางพฤติกรรมของคนในแต่ละสังคมอย่างชัดเจน คนประพฤติเช่นไรสะท้อนให้เห็นความคิดความเชื่อของคนเหล่านั้นได้ คนมีค่านิยมที่ดีก็จะทำความดี

สุขเขย สุขใจ
ทำประโยชน์ส่วนรวมรวมมวล
เพราะเห็นแก่มนุษยธรรมอันล้ำเลิศ
เลิกคิดเห็นแก่ตัวมัวชิงชัย

สุขเพราะใจทำดีมีกุศล
เสียสละส่วนตนควยเต็มใจ
เราชูเชิดความดีที่ยิ่งใหญ่
โลกจักใค้สุขสันต์ทั่วกันเอย

(รุประณี นาคทรพร 2520, 73)

ความหมายของจริยธรรม (Ethics)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525, 930) ให้ความหมายจริยธรรมว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติความดีในระดับต่าง ๆ ศีลธรรม และกฎศีลธรรม พันธ์ หันนาคินทร์ (2520, 10) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อให้เกิดความดี ความถูกต้อง และความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขขึ้นในสังคม ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522, 27) มีความเห็นแตกต่างออกไปโดยเขียนว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางจิตใจและสภาพแวดล้อมซึ่งทำให้บุคคลทำความดีหรือละเว้นความชั่ว

ภูิก (1974, 314) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า "การปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม" เรสท์ (1976, 6) เสนอข้อคิดที่แตกต่างออกไป โดยให้ความหมายของจริยธรรมว่า "เป็นมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรม การมีปะทะสัมพันธ์ในสังคม (social interaction) โดยไม่เกี่ยวข้องกับคุณค่าหรือความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละคน"

พระธรรมปิฎก (2534, 4) อธิบายความหมายของจริยธรรมว่า เป็นคำที่มีความหมายไม่รัดกุม พุกโคได้โดยย่อว่าความหมายมี 2 แบบ แบบที่หนึ่งเป็นแบบที่เราบัญญัติขึ้นมา เป็นศัพท์ทางวิชาการจากตะวันตก ภาษาอังกฤษใช้คำว่า "ethics" เป็นคำใหม่ที่ใช้ไม่นานมานี้ ในทางตะวันตก จริยธรรม (ethics) เป็นเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติ หลักความประพฤติซึ่งเน้นพฤติกรรมที่แสดงออกไปภายนอก เฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ อีกแบบหนึ่งเป็นความหมายที่เป็นไปโดยศัพท์เดิม ถ้ามองถึงหลักทางพุทธศาสนา คำว่า จริยธรรม มาจากคำว่า "จริยะ" บวก "ธรรมะ" ธรรมะในที่นี้แปลว่า สิ่ง หลัก หรือ ข้อ จริยะ แปลว่า ความประพฤติ แต่ถาคูให้ลึกซึ้งจะเห็นว่า จริยะนั้นเป็นคำศัพท์ในภาษาบาลี ตามไวยากรณ์มาจากรากศัพท์ว่า จร จริยะ เป็นเพียงวิธีการทางไวยากรณ์ เพื่อให้รากศัพท์ที่เป็นกิริยาเป็นนามขึ้นมา ริยะ เป็น ปัจจัย (suffix) เมื่อนำไปประกอบกันก็เป็น จริยะ ซึ่งเป็นคำนาม ฉะนั้น ความหมายที่แท้จริงอยู่ที่ จร จร แปลว่า เทียวไป เดินไป เป็นรูปธรรม ถ้ามองทางนามธรรม ก็เปรียบเทียบกับการเดินทางเหมือนกัน คือ การดำเนินชีวิต ซึ่งเป็น

ความหมายรวมทั้งแต่ ความคิด จิตใจ และพฤติกรรม

ในทางพุทธศาสนา คำว่า จริยะ นี้ใช้เป็นพิเศษในคำว่า ธรรมจริยะ ธรรม แปลว่า ประเสริฐ จริยะ คือการดำเนินชีวิต ดังนั้น ธรรมจริยะ คือการดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ

ความหมายของจริยธรรมของตะวันตก แตกต่างกับทางพุทธศาสนา จริยธรรมตามความหมายของทางตะวันตกมองค่านึงของชีวิตเท่านั้น โดยเน้นการแสดงออกภายนอก เป็นพฤติกรรมที่มองเห็นได้ หรือมีผลกระทบท่อสังคมเป็นต้น

ส่วนจริยธรรมในทางพุทธศาสนา มองชีวิตทั้งชีวิต ทั้งระบบ ทั้งกาย วาจา หรือใจ

ดังนั้น คำจำกัดความแบบตะวันตก คุณธรรมเป็นเรื่องคุณสมบัติทางจิตใจ จริยธรรม คือพฤติกรรมที่แสดงออกภายนอก มองเห็นได้

ความหมายทางพุทธศาสนา จริยธรรมก็ครอบคลุมทั้งหมด ส่วนคุณธรรมเป็นส่วนหนึ่งในจริยธรรม

วิทย์ วิศทเวทย์ และ เสฐียรพงษ์ วรณปก ให้ความหมาย จริยธรรม โดยแยกออกเป็น จริยะ กับ ธรรมะ โดยสรุปว่า จริยะ หมายถึง ความประพฤติ ส่วนธรรมะนั้นให้ความหมายโดยสรุปไว้ 4 ประการ คือ

1. สถานะที่เป็นไปอย่างนั้นเอง เช่น ธรรมชาติ ธรรมคา กฎธรรมชาติ
2. ความถูกต้องดีงาม เช่น ความชอบธรรม ความยุติธรรม ธรรมในที่นี้มีความหมายตรงข้ามกับอธรรม
3. สิ่งหรือปรากฏการณ์ 2 ชนิด คือ ชนิดหนึ่งถูกปรุงแต่งจากสิ่งอื่น ๆ หลายสิ่ง กับ สิ่งที่ปราศจากการปรุงแต่ง
4. หลักคำสอนของศาสนา เช่น พุทธธรรม คริสต์ธรรม อิสลามิกธรรม
ถ้าจะให้ความหมายสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนา จริยธรรมจึงหมายถึง หลักคำสอนว่าด้วยความประพฤติ เป็นหลักสำหรับให้บุคคลยึดถือในการปฏิบัติตน อย่างไรก็ตาม

จริยธรรมไม่จำเป็นต้องมาจากคำสอนของศาสนาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น บางส่วน
ก็ได้อาจมาจากแนวความคิดของนักปรัชญาด้วย เช่น อริสโตเติล ชงจื้อ มหาตมะคานธี
 เป็นต้น (ปรีชา เศรษฐรัฐ 2523, 84)

คำว่า จริยธรรม นอกจากจะหมายถึงหลักปฏิบัติแล้วยังเป็นวิชาการแขนงหนึ่ง
ด้วย ในแง่นี้บางทีเรียกว่า จริยศึกษา และ จริยศาสตร์ ทั้งจริยศาสตร์ และจริยศึกษา
มีความแตกต่างกันซึ่งจะกล่าวถึงในความหมายของแต่ละเรื่องในหัวข้อนี้ ๆ ต่อไป

ความหมายของจริยธรรมกว้างครอบคลุมไปถึงค่านิยมด้วย ดัง สามีโรช บิวศรี
สรุปว่า จริยธรรมมีอยู่หลายรูป จริยธรรมในรูปของศีล หรือในรูปของค่านิยมทางจริยธรรม
ก็มี หรือจริยธรรมในรูปของคุณธรรม และอาจรวมถึงค่านิยมในสังคมอีกด้วย จริยธรรม
บางข้อก็เป็นสภาพามธรรม เป็นความไม่มีตัวตน เช่น หิริโอตตัปปะ ความเสียสละ
ความดี คนดี ฯลฯ บางข้อเป็นพฤติกรรม เช่น การให้ การช่วยเหลือ ความซื่อ
มั่นเพียร ความกตัญญูกตเวที จริยธรรมจึงหมายถึง คุณสมบัติทางความประพฤติ
(Conduct) ที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมนั้นประพฤติตาม จริยธรรมเกี่ยวข้องกับ
โดยตรงกับความถูกต้องในความประพฤติ อันมีความหมายถึงการกระทำอย่างเสรีภายใน
ขอบเขตของมโนธรรม อันได้แก่ความสำนึกในความบังควรที่จะกระทำหรือเป็นหน้าที่ ๆ
จะต้องการทำของสมาชิกแต่ละคนในสังคมนั้น ความเปลี่ยนแปลงของจริยธรรมย่อมเกิดขึ้น
ได้อยู่เสมอ ในเมื่อสภาพการณ์ของการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงใน
สภาพการณ์ของชีวิตย่อมทำให้ทัศนะที่คนมีต่อจริยธรรมเดิมได้รับการพิจารณาใหม่เกิดแนวคิด
ใหม่ขึ้น จริยธรรมเดิมอาจจะเปลี่ยนแนวทางหรือได้รับการเพิ่มเติม ขยายความให้
สอดคล้องกับสภาพการณ์อันเปลี่ยนไปแล้วนั้น หรือจะสรุปให้ชัดเจนได้ว่า

1. จริยธรรมเป็นเรื่องของความคิด เป็นนามธรรม เป็นหลักการ เป็น
เหตุผล เป็นหลักทางศาสนา ซึ่งคนและสังคมใช้เป็นหลักในการยึดถือ ตัดสินใจ เพื่อจะ
ปฏิบัติต่อไป

2. จริยธรรมเป็นพฤติกรรม หรือการกระทำที่มีพื้นฐานจากแนวทางที่ยึดถือ

มีนักการศึกษาไทยหลายคนให้ความหมายของจริยธรรมไว้สั้น ๆ แต่เข้าใจง่าย
อย่าง ที่ ภิญโญ สาทร ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรม คือคุณความดีที่ควรประพฤติ

พุทธทาสภิกขุ ให้ความหมายของคำจริยธรรม ว่าจริยธรรม ก็คือ ศีลธรรม
ซึ่งตรงกับ Morality (กรมการฝึกหัดครู 2525, 10)

จากความหมายของคำ "จริยธรรม" ที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ดังที่ได้รวบรวม
ไว้ ผู้เขียนจึงขอสรุปความหมายของคำ "จริยธรรม" ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเล่มนี้
เท่านั้น ว่า

จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การปฏิบัติในสิ่งที่ตั้งงาม เป็นที่ยอมรับ
ของสังคมและตนเอง คำว่า จริยธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ควรประพฤติในการสอน
จริยธรรมแก่นักเรียน ครูควรคำนึงว่า สิ่งที่ควรประพฤตินั้นควรประพฤติในกรณีใด ใน
สถานการณ์ใด ในโอกาสหรือเวลาใด เช่น เมื่อเราสอนจริยธรรมแก่นักเรียนในปัจจุบันนี้
เราจะต้องรู้อสภาพของบ้านเมืองว่า ประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนา หลักจริยธรรม
ทั้งปวงที่จะสอนจึงต้องสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมให้นักเรียนเติบโตเป็นสมาชิก
ของสังคมที่กำลังพัฒนา ไม่ขัดต่อการพัฒนาและส่งเสริมให้การพัฒนานั้น เป็นไปด้วยดียิ่งขึ้น

ความหมายของจริยศาสตร์

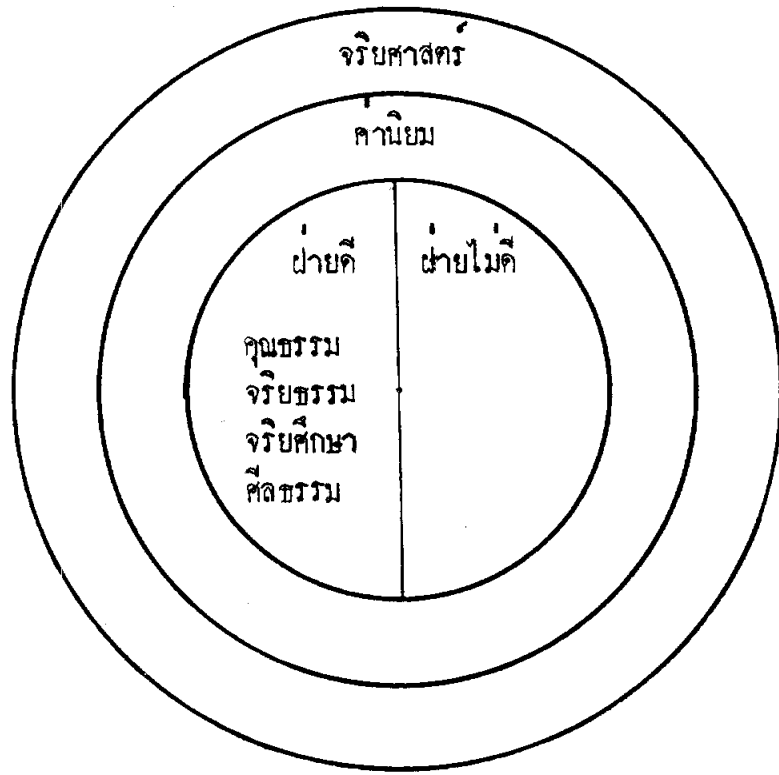
จริยศาสตร์ เป็นวิชาแขนงหนึ่งของวิชาปรัชญา ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์
ทางค่านิยม ซึ่งแตกต่างกับวิชาสังคมศาสตร์ที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ด้านข้อเท็จจริง
นักจริยศาสตร์ทอการศึกษา ทดลอง ตั้งทฤษฎี เช่นเดียวกับนักวิทยาศาสตร์ (วิทย์ วิศพ. 2526 : 3-5) หรือถ้าจะให้ความหมายที่แคบลง จริยศาสตร์คือศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง
การปฏิบัติ ความประพฤติและคุณค่าของมนุษย์ ตลอดจนจุดหมายปลายทางของชีวิต ดังนั้น
จริยศาสตร์จึงเป็นเรื่องราวการค้นหาคำตอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเรื่อง

1. ความถูกต้อง-ผิด ความดี-ชั่ว ความควร-ไม่ควร ของการกระทำของ
มนุษย์
2. ลักษณะของการทำดี หรือการทำอันมีคุณค่า
3. อะไรคือสิ่งอันพึงปรารถนาสูงสุด หรือประเสริฐสุดสำหรับชีวิตมนุษย์

4. เกณฑ์หรือมาตรการที่จะนำมาตัดสินถูก-ผิด ของการกระทำเนื่องจากเมื่อเราบอกว่า การกระทำอย่างหนึ่งถูก มันจะต้องถูกตามมาตรการที่เราใช้ตัดสิน ซึ่งการกระทำเดียวกันนั้นอาจผิดได้ถ้าใช้มาตรการอื่นตัดสิน

5. การแสวงหาความแจ่มชัดในเชิงเหตุผล ในปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความยุติธรรม การเห็นแก่ผู้อื่น ตลอดจนเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมนุษย์ เช่น การเห็นแก่ตัว การฆ่าตัวตาย การรักตัวเอง เป็นต้น (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี 2525, 3)

จากความหมายที่จริยศาสตร์เป็นวิชาการแขนงหนึ่งของปรัชญา ในหนังสือเล่มนี้จะไม่กล่าวถึงจริยศาสตร์ แต่จะกล่าวถึง จริยศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องราวความประพฤติ การปฏิบัติจริยศาสตร์ได้ศึกษาค้นคว้ามาเลวบางส่วนและนำมาสอนมาปลูกฝังอบรมแก่เยาวชน นักศึกษา และคนทั่วไป

จริยศาสตร์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Ethics ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีกโบราณว่า Ethike ซึ่งหมายถึงกิริยา (Habit) หรือประเพณี (Custom) ซึ่งในสมัยของอริสโตเติล มีความหมายถึงคุณธรรม หรือแสดงลักษณะทางคุณธรรม แต่ในความหมายปัจจุบัน จริยศาสตร์ เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความประพฤติอันถูกต้องและดีงามที่มีคุณค่า เป็นเรื่องของการแสวงหาอะไรคือความดี มีหลักเกณฑ์ใดเป็นเครื่องตัดสิน และด้วยเหตุผลประการใด

จากทฤษฎีและหลักการของจริยศาสตร์ ได้นำมากำหนดว่า พฤติกรรมใดบ้าง ที่ถูกต้อง ดีงาม ควรประพฤติปฏิบัติ พฤติกรรมเหล่านี้เรียกว่า จริยธรรม หรือคุณธรรม และในกรณีหนึ่งซึ่งขอร้องและขอควรประพฤติก็เรียกว่า ศีลธรรม กล่าวคือเป็นขอควรประพฤติ หรือขอควรละเว้น จากการศึกษาในสิ่งซึ่งสังคัมพิจารณาแล้วว่า เป็นสิ่งควรกระทำ หรือควรละเว้น

ถัดจากขั้นตอนที่กำหนดเป็นจริยธรรม ก็ถึงขั้นที่เรียกว่า จริยศึกษา คือการปฏิบัติตามความเชื่อที่กำหนดไว้ของจริยธรรม

ความหมายของจริยศึกษา

จริยศึกษา ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Moral Education ซึ่งมาจากรากศัพท์ว่า mores ซึ่งหมายถึง จารีต ประเพณี หรือกฎศีลธรรม เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงปฏิบัติ เป็นบรรทัดฐานซึ่งควบคุมความประพฤติ ซึ่งสังคัมพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นอันตราย หรือไปประพฤติในสิ่งที่จะเอื้อประโยชน์สูงสุดแก่สังคัม ทั้งเป็นตัวกำหนดความถูกต้องหรือผิดพลาด ไปจากสิ่งซึ่งสังคัมยึดถือปฏิบัติ

จริยะ ภาษาไทยหมายถึง ความประพฤติ ตามความหมายของจริยะนั้น ได้แก่แง่คุณสมบัติแห่งความดีแทรกไว้ด้วย ความประพฤติที่มีความหมายแตกต่างไปจากพฤติกรรม กล่าวคือ พฤติกรรมเป็นกิจกรรมหรือกระบวนการทางร่างกายซึ่งสามารถสังเกตได้ ทั้งคำ ปฏิบัติวิทยาโต้ตอบเฉพาะส่วนของกล้ามเนื้อ ทอม หรืออวัยวะส่วนอื่น ๆ และการจัดระเบียบแบบรูปอันจะนำทางไปสู่เป้าหมายของปฏิบัติวิทยานั้น พฤติกรรมเป็นกิจกรรมซึ่งร่างกาย

แสดงออกมาเมื่อถูกเร้าจากสิ่งแวดล้อม ส่วนความประหลาดในแง่จริยะ เป็นการบวก พฤติกรรมเข้ากับคุณธรรมคือสิ่งที่ตั้งงาม เป็นประโยชน์มีศีลธรรม เมื่อจริยะผนวกเข้ากับการศึกษา ซึ่งหมายถึงกระบวนการสร้างรูปแบบ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์จาก สัญชาติญาณไปสู่การยับยั้งชั่งคิด ดังที่พันพุทธศาสตร์กชุกกล่าวไว้ว่า "เป็นการประหารเสีย ซึ่งสัญชาติญาณแห่งสัตว์" คือเน้นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนใหม่ ความแตกต่างไปจากสัตว์ และนำไปสู่ความเป็น "มนุษย์" การศึกษามุ่งในการพัฒนาคนทั้งทาง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม

จึงอาจกล่าวได้ว่า จริยศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมของคนใหม่ ความประหลาดคือ มีคุณธรรม และแสดงออกมาจนเป็นปกตินิสัย

จริยศึกษาจะมีความหมายเช่นไรขึ้นอยู่กับผู้ที่ให้ความหมายว่าต้องการจะให้ จริยศึกษารอบคลุมอะไรบ้าง เพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อประมวลผลสู่ การปฏิบัติต่อไป

นักการศึกษา ครู อาจารย์ มองจริยศึกษาจากอดีตของการจัดการศึกษาของ ประเทศไทยตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการ มีชื่อว่า กระทรวงธรรมการ ที่ทำแผนการศึกษาชาติ ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2479 โดยมีคำว่า จริยศึกษาอยู่ในความมุ่งหมายของการศึกษา 3 ส่วน คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา และพลศึกษา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2479 เป็นต้นมาจึงใช้คำว่า จริยศึกษาเรียกแทนการศึกษา เกี่ยวกับธรรมจริยา ธรรมจารี จรรยา วิชาหน้าที่พลเมือง และศีลธรรม สมมติบุคคล เป็นต้น

ในปัจจุบันประเทศกำลังพัฒนา จริยศึกษามีความหมายแตกแยกออกไปเพื่อรับกับการพัฒนานั้น โดย

1. ให้จริยศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำไปสู่ การเป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี เป็นพลเมืองที่ดี โดยยึดถือการปฏิบัติตนตาม ข้อปฏิบัติทางศาสนา เป็นส่วนสำคัญ

2. ความหมายของจริยศึกษารอบคลุมค่านิยม ซึ่งเกิดมาจากการขยาย เนื้อหาทางศีลธรรม จริยธรรม ไปสู่การดำรงรักษาวินัยธรรมและการปลูกฝังค่านิยมทาง

ประเทศไทย เป็นเรื่องของการปลูกฝังทางค่านิยมและความรู้สึกโดยตรง

3. ความหมายอีกอย่างหนึ่งของจริยศึกษา คือการจกกิจกรรมการเรียน การสอนใหญ่เรียนเกิดทัศนียหรือบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นการพัฒนาจริยธรรม โดยตรง

ดังนั้นความหมายของจริยศึกษา คือ การให้การศึกษ่าเพื่อให้เกิดจริยธรรม จริยศึกษาจึงมีอยู่ 2 ส่วน คือ

1. ความรู้เชิงทฤษฎี หมายถึง เนื้อหาทางค่านิยมจริยธรรม เกณฑ์การ พิจารณาความดี
2. ทั่ย์อีกส่วนหนึ่งคือ พฤติกรรม หมายถึง การปฏิบัติ การกระทำที่ สังกมพึงปรารถนา

การใหญ่เรียนมีความรู้ทางทฤษฎีหรือหลักการ คือ ให้ความรู้ว่ อะไรคือ จริยธรรม การกระทำใดในสังคมเรียกว่าเป็นการกระทำดี นั่นคือมีความรู้ชัดเจนว่ ควรทำเนนชีวิตอย่างไรจึงจะถูกหลักจริยธรรม เมื่อมีความรู้แล้วจะต้องนำมาปฏิบัติได้จริง ในชีวิต ซึ่งเป็นจุดหมายสำคัญของการสอนจริยศึกษา

แนวความคิดของจริยศึกษา

จริยศึกษามีความหมายหลากหลายตั้งแต่การสอนใหญ่บุคคลมีกาประพฤติ ตามแนวศาสนา การฝึกใหญ่บุคคลเป็นพลเมืองที่ตามกั้สถานทางสังคม (Norms) ไปจนถึงเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่พึงปรารถนาให้เกิดขึ้นในตัวสมาชิกของสังคม ดังนั้น การพัฒนาจริยศึกษาจะประสบความสำเร็จ เมื่อบุคคลที่ได้รับการพัฒนาเกิดคุณลักษณะ 3 ประการ คือ

1. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. การมีค่านิยมเชิงจริยธรรม
3. การมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

ดังนั้น การจักจริยศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน คือการสร้างบุคคลที่มีความรู้สึกและจิตใจเชิงจริยธรรม เพราะการสร้างเจตคติจะนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่ดีงาม (โกวิท ประวาลพฤษ์ 2529, 16)

ความหมายของคุณธรรม (Virture)

คุณธรรม มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก ซึ่งหมายถึง "คุณงามความดี" เป็นเรื่องของจิตใจเช่นเดียวกับจริยธรรม จริยธรรมกับคุณธรรมเป็นคำที่ใกล้เคียงกัน แต่ไม่ใช่เรื่องเดียวกัน ใช้แทนกันไม่ได้ จริยธรรมมีความหมายเกี่ยวกับความประพฤติ การปฏิบัติ ตลอดจนการดำเนินชีวิตที่ดีงาม หรือถูกต้องกับกฎเกณฑ์ของสังคม ส่วนคุณธรรมเป็นเรื่องภายในจิตใจของคุณ

ความสำคัญของค่านิยม

คนในสังคมมีพฤติกรรมบางประการแตกต่างกัน เป็นผลมาจากความเชื่อและการประพฤติปฏิบัติที่แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของแต่ละสังคม สิ่งที่เป็นตัวกำหนดลักษณะ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ส่วนหนึ่งคือ ค่านิยม ซึ่งหมายถึง ความเชื่อของแต่ละบุคคล ในสิ่งที่มีค่า มีความสำคัญ และเป็นที่พึงปรารถนาของเขา ในขณะที่สิ่งอื่นไม่มีค่า ไม่มีความสำคัญ และไม่เป็นที่ต้องการในลักษณะดังกล่าว ค่านิยมจึงทำหน้าที่เป็นมาตรฐานในการเรียนรู้ การประเมิน การเลือก และการตัดสินใจของบุคคลว่าอะไรดี-ไม่ดี มีค่า-ไม่มีค่า สำคัญ-ไม่สำคัญ ถูก-ผิด ควรทำ-ไม่ควรทำ (พนัส หันนาคิน. 2521) นอกจากนี้ค่านิยมยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์เป็นตัวตัดสินใจตัวกำหนดและผลักดันให้พฤติกรรมโน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง ค่านิยมจึงเป็นพลังขับเคลื่อนอยู่ภายใต้พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ อิทธิพลของค่านิยมจึงเป็นรากฐานของปัญหาทางสังคมมากมาย เช่น ความขัดแย้งทางค่านิยมอาจทำให้เกิดการปะทะต่อสู้กันอย่างเปิดเผยได้ (Maslow. 1959, Hardy. 1970, Rokeach. 1973 อ้างจาก สุนทรีย์ โคมิน. 2522, 1) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พนัส หันนาคินทร์ (2520, 5) ที่ว่า ค่านิยมเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะบ่งชี้ว่า เราจะประพฤติหรือปฏิบัติ TL334

ตัวอย่างไรต่อตนเองและสังคม การเลือกกระทำหรือปฏิบัติของแต่ละคนขึ้นอยู่กับค่านิยม
ที่เขายึดถืออยู่เป็นประการสำคัญ หากคน ๆ นั้นยึดถือค่านิยมที่ดี ก็คงแน่ใจได้ว่า การ
กระทำของเขาจะเป็นไปในทางที่ดี ที่ถูก ที่ควร ที่พึงปรารถนาของสังคม นอกจากนั้น
พนัส หันนาคินท์ (2520, 28) ยังกล่าวว่า ค่านิยมเกิดจากประสบการณ์ของคน
แต่ละคนที่ได้มาจากการวินิจฉัยด้วยตัวเอง ค่านิยมเป็นกำลังหนุนให้คนประพฤติอย่างนั้น
อย่างนี้ เราทราบค่านิยมจากความประพฤติ การปฏิบัติในภาวะต่าง ๆ การสร้างค่านิยม
นั้น แต่ละคนจะต้องเลือกกำหนดค่าแล้วผสมผสานคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ไต่สวนการวินิจฉัย
และเลือกสรรเข้าเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของตนเอง ค่านิยมจึงเป็นผลจากการ
สร้างขึ้นมาจากประสบการณ์แห่งชีวิตโดยตรง และค่านิยมที่มีความเข้มสูง ก็ยังมีบทบาท
ในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น นั่นคือ ถ้าค่านิยม
ใดที่ได้รับการตอกย้ำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นระยะเวลายาวนาน และในทุกระดัของ
ระบบสังคมตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่ม และสถาบัน ไปจนถึงโครงสร้างสังคมแล้ว ค่านิยม
เหล่านั้นก็จะจัดตัวเป็นระบบค่านิยมและพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย และจะหยั่งรากลึกลงไป
ในส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ยากที่จะมีการเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อมีค่านิยมใหม่ ๆ เข้ามาถา
ษัดกับค่านิยมสำคัญ หรือระบบค่านิยมในบุคคลที่ฝังรากลึกอยู่ก่อนแล้ว บุคคลนั้นก็จะมิปฏิริยา
ไม่ยอมรับ หรือต่อต้าน แล้วจะนำไปสู่การแสดงออกเป็นความซัดแย้งอย่างรุนแรง ดังนั้น
หากค่านิยมทั้งหมดสามารถนำออกมาวัดและจัดทำเป็นแผนที่ระบบแล้วก็จะเป็ภาพพื้นฐาน
ที่จะนำมาพิจารณาปัญหาของมนุษย์ได้หลายแง่มุม (สุนทร โคมิน และ สนิท สมัครการ
2522, 3)

การศึกษาค่านิยมจึงเป็นสิ่งมีประโยชน์ และสามารถไขพยากรณ์พฤติกรรมของ
มนุษย์ได้วิธีหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากค่านิยมมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมที่แสดงออก
หรือยังไม่แสดงออก โดยมีเจตคติ (Attitude) เป็นตัวช่วยผลักดันอีกระดับหนึ่ง
การพิจารณาราค่านิยมใดเป็นค่านิยมที่จะยอมรับได้หรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับตัวผู้ตัดสินค่านิยม
ว่า ใดมีส่วนรวมและยอมรับค่านิยมนั้นหรือไม่

เมทคาร์ฟ (Metcalf) ได้กล่าวถึงวิธีทดสอบค่านิยมที่ใดมาว่า จะเป็น
ที่ยอมรับหรือไม่ไว้ 4 วิธี คือ (อ้างจาก นาทยา ภัทรแสงไทย 2524, 109-111)

1. การสร้างสถานการณ์ใหม่ (New Case Test) เป็นการทดสอบ
ด้วยการนำเอาค่านิยมที่ได้รับไว้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ เป็นการทดสอบค่านิยมเหล่านั้นว่า
ผู้ถูกทดสอบจะยังคงยอมรับและยึดถือค่านิยมที่ประเมินไว้แล้วนั้นหรือไม่ เมื่อนำไปใช้ใน
เหตุการณ์หรือปัญหาใหม่

2. การพิจารณาจากข้อมูลอื่น ๆ (Subsuption Test) วิธีนี้
หมายถึงการให้ผู้ถูกทดสอบรวบรวมข้อเท็จจริง หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยม
ทั่วไป ที่ผู้ถูกทดสอบยอมรับอยู่แล้ว แล้วนำค่านิยมที่จะประเมินมาทดสอบดูว่า เป็น
ค่านิยมส่วนหนึ่งเหล่านั้นหรือไม่

3. การทดสอบโดยการแลกเปลี่ยนบทบาท (Role Exchange Test)
หมายถึงวิธีการที่ลองให้ผู้ถูกทดสอบสวมบทบาทต่าง ๆ เช่น อาจให้สมมติว่าตนเองเป็น
กรรมกร หรือเป็นนายแพทย์ หรือครู เป็นต้น แล้วทดสอบดูว่าเมื่อสวมบทบาทเป็นบุคคล
เหล่านั้นแล้ว ผู้ถูกทดสอบจะยังคงยอมรับในค่านิยมที่ได้ประเมินหรือไม่

4. การนำผลไปใช้ให้ทั่วไป (Universal Consequences Test)
วิธีนี้หมายถึง การให้ผู้ถูกทดสอบลองคิดว่า ถ้าทุกคนอยู่ในเหตุการณ์หรือปัญหาที่คล้ายคลึงกัน
แล้วปฏิบัติตามค่านิยมที่ประเมิน จะเกิดอะไรขึ้นติดตามมา จากนั้นให้พิจารณาว่าจะสามารถ
ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นตามมานั้นหรือไม่

ปัญหาจริยธรรม

ปัญหาจริยธรรมในโลกปัจจุบันที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปสืบเนื่องมาจากความเจริญ
ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และจิตใจของมนุษย์ นำไปสู่
ความประพฤติการปฏิบัติเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานของสังคม ครูจึงควรศึกษาวิเคราะห์
ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้

ในสังคมปัจจุบันเกิดคำถามเกี่ยวกับปัญหาจริยธรรม 2 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเรื่องความเสื่อมของจริยธรรม หรือไม่เสื่อม มีเหตุการณ์หลายอย่าง
ในสังคมไทยที่แสดงให้เห็นว่าคนประพฤติปฏิบัติไปในทางไม่ที่มากขึ้น เช่น มีคดียาเสพติด

เพิ่มมากขึ้นทุกวันทั่วประเทศไทย การใช้ความรุนแรงแก้ปัญหาแทนการใช้เหตุผล คำถามก็เกิดขึ้นว่า เกิดอะไรขึ้น จริยธรรม ศีลธรรม เสื่อมหรือคนเสื่อม

2. ปัญหาเรื่องการละเลยการปลูกฝัง สร้างเสริม พัฒนาจริยธรรมในครอบครัว สถาบันการศึกษา สังคมและสิ่งแวดล้อมทั่วไป ในครอบครัวที่เริ่มมีปัญหา มากขึ้น เช่น การหย่าร้าง การแตกแยก ครอบครัวมีปัญหา โดยเฉพาะในสังคมของอุตสาหกรรม ครอบครัวขาดความอบอุ่นอย่างที่สังคมเกษตรกรรมเคยมี ในสถาบันการศึกษา แม้ว่า หลักสูตรได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ชัดเจน เรื่องค่านิยมและจริยธรรม แต่วิธีการที่จะนำเรื่องเหล่านี้ไปสู่เยาวชนยังมีปัญหาอย่างยิ่ง ปัญหาหนึ่งคือ ปัญหาครูและวิธีการปลูกฝังพัฒนาจริยธรรม

ในบทนี้เราจะพิจารณาสองข้อนี้ เพื่อเรียนรู้ปัญหาและนำความรู้ไปเสนอเพื่อปฏิบัติจะได้เข้าใจและหาวิธีการที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อนำไปพัฒนาจริยธรรมเยาวชนหรือผู้เกี่ยวข้องในสังคมไทยต่อไป

สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาด้านจิตตาของมนุษย์ในสังคม

และการแก้ไขปัญหา

จากสภาพแวดล้อมในสังคมโลกปัจจุบัน พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ส่วนมาก จะคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะในสังคมของประเทศอุตสาหกรรม ถึงแม้ว่าใน พ.ศ. 2539 นี้ ประเทศไทยยังคงนับได้ว่าเป็นประเทศกึ่งเกษตรกรรมกึ่งอุตสาหกรรมอยู่ แต่ในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ หาดใหญ่ โคราช ฯลฯ ก็ประสบปัญหาไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีประชากร 59.6 ล้านคน ประชากรจากทั่วทุกภาคเดินทางเข้ามาเพื่อหางานทำ เขาเหล่านั้นเกิดปัญหาความจิตใจไม่มากนักน้อย สาเหตุของปัญหาเหล่านั้นคือ

1. เกิดจากความเครียดและความกดดันในสังคม

ความกดดันในสังคมทำให้คนต้องพยายามต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรค ประสิทธิภาพในการต่อสู้สร้างความเข้มแข็งให้คนบางพวก แต่ในบุคคลที่อ่อนแอไม่ยอมต่อสู้จะประสบกับความท้อเครียดจนถึงขั้นฆ่าตัวตาย หรือหนีไปใช้สิ่งเสพติดต่าง ๆ ทนทางแก้ไขปัญหามีอยู่ 2 วิธี คือ

1. รัฐต้องวางแผนหาทางแก้ไขสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น เช่น ปัญหาการจราจรติดขัด เป็นปัญหาหนึ่งที่คนในกรุงเทพมหานครการแก้ไขจากรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย การจราจรติดขัดมาก ๆ ทำให้คนป่วยล้มตายทั้งที่ถ้าถึงมือแพทย์ก็อาจจะได้รับการรักษาเยียวยาได้ ผู้ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงหลายรายที่อาศัยในกรุงเทพมหานครประสบกับความกดดันเหล่านี้ จริยธรรมของคนเท่านั้นที่จะช่วยผ่อนคลายเป็นเบาได้ แต่ทั้งนี้รัฐต้องมีแผนชัดเจนที่จะปลูกฝังสั่งสอนเยาวชนให้เป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว มีน้ำใจเมตตากรุณาต่อกัน

2. โดยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม การปรับตัว (Flexible) จักว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญที่คนในยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องมี เพื่อช่วยตัวเอง การปรับตัวต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระดับครอบครัว สร้างความเข้าใจ การให้อภัย เห็นใจซึ่งกันและกันก็จะช่วยให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความอบอุ่น มีความมั่นคงในจิตใจเพิ่มมากขึ้น จักว่าเป็นการเริ่มต้นเตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในสังคมให้ได้

2. ปัญหาอันเกิดจากความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยี

ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยี ทำให้มนุษยชาติสามารถประสิทธิผลของเครื่องใช้ต่าง ๆ ขึ้นมาได้เป็นจำนวนมาก สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นสามารถช่วยในการดำเนินชีวิตของคนมีความสะดวกสบายมากกว่าเดิม คนจึงต้องทำงานหาเงินเพื่อซื้อสิ่งประสิทธิผลสมัยใหม่ขึ้น ๆ ทำให้จิตใจจึงเครียดและเกิดปัญหาสืบเนื่องดังนี้

2.1 เกิดความโลภ แสวงหาของใหม่อยู่เรื่อย ๆ ไม่พอใจกับสิ่งที่มีอยู่ สร้างความทุกข์แก่ตนเอง

2.2 การเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ คนยุคใหม่ที่ไม่มีความซื่อสัตย์ จริยธรรมยอมปฏิบัติในสิ่งผิดหลากหลาย มุ่งเอาตัวเองฝ่ายเดียว ไม่คำนึงถึงผู้อื่น

2.3 ความขัดแย้งและความไม่เข้าใจกัน การเห็นประโยชน์ส่วนตัวทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกขัดแย้งและเป็นศัตรูต่อกันทำให้คนเสียประโยชน์

การแก้ปัญหาข้อนี้จึงต้องนำคนเข้าหาศาสนา ไม่ว่าจะศาสนาใดของโลก ล้วนแนะนำสั่งสอนให้คนรักกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันทั้งสิ้น แต่ในความเป็นจริงคนเป็นจำนวนมากคิดว่าตนเองเป็นผู้มีถือศาสนา ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยทราบถึงสาระ แนวความคิด และหลักธรรมที่ควรยึดปฏิบัติของศาสนานั้น ๆ เลย

หลักธรรมของศาสนาพุทธสามารถเตรียมคนให้อยู่ในโลกทุกยุคทุกสมัยอย่างมีความสุขได้อย่างอัศจรรย์ เพียงแค่พุทธศาสนิกชนเอาใจใส่ศึกษา พยายามปฏิบัติตามเท่านั้น ไม่ว่าจะทำหน้าที่เป็นคนมีวิสัยทัศน์ (vision) กว้างไกล ความไม่ยึดมั่น การปรับตัว (Flexibility) ความอดทน (Patient) การให้ ล้วนอยู่ในหลักธรรมของศาสนาทั้งสิ้น

อุปสรรคในการปลูกฝังจริยธรรม

จริยธรรมตามหลักทางพุทธศาสนา หมายถึง การดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ ที่ถูกต้องดีงาม จึงเป็นการมองชีวิตทั้งชีวิต เมื่อจริยธรรมมีความหมายกว้างขวางครอบคลุม การดำเนินชีวิตทุกด้าน ปัญหาและอุปสรรคจึงมีหลายประการด้วยกัน ผู้สอนจึงต้องทำความเข้าใจกับปัญหาเหล่านี้ คือ

1. การมองจริยธรรมเป็นเรื่องราวและกิจกรรมาเฉพาะด้านหนึ่งของชีวิต หมายความว่า เป็นกิจกรรมหนึ่งต่างหาก ถ้ามองจริยธรรมอย่างนี้ก็จะก่อให้เกิดปัญหาเพราะเป็นการมองจริยธรรมตามแนวคิดทางอุตสาหกรรมของตะวันตก ที่แยกความชำนาญพิเศษเฉพาะทาง การปลูกฝังจริยธรรมจึงมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของครูจริยศึกษาโดยเฉพาะ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วครูทุกคนมีหน้าที่สอดแทรกจริยธรรมในทุกสาขาวิชา เมื่อยกหน้าที่นี้แก่

ครูวิจัยศึกษา ด้วยเวลาอันจำกัด และขาดความชำนาญ ทำให้เกิดปัญหาและมีอุปสรรค
ในการพัฒนาจริยธรรมแก่เยาวชนไทย

2. การมองจริยธรรมในแง่ความประพฤติ มองว่าจริยธรรมคือ ความเมตตา
กรุณา ความกตัญญูกตเวที ความสุภาพอ่อนโยน ความเคารพนับถือ ฯลฯ ซึ่งถ้ามองเป็น
รายการ ๆ อย่างนี้ ก็จะทำให้การฝึกเป็นเรื่อง ๆ ไป ทำให้มองผ่านความเป็นจริงของชีวิต
ที่ว่า ระบบชีวิตของมนุษย์ไม่สามารถแยกเป็นเรื่อง ๆ ทุกอย่างต้องสัมพันธ์กัน การจะพัฒนา
ฝึกฝนจริยธรรมที่แท้จริงนั้น จะต้องมองเห็นความสัมพันธ์หรือองค์ประกอบเหล่านี้ว่าหัวข้อ
จริยธรรมต่าง ๆ นั้นทำงานสัมพันธ์กันอย่างไร ยกตัวอย่าง ถ้ามองความเจริญในรูปของ
มินท์คัน (Concept) ของนักคิดแล้ว จะต้องมีความรักความพอใจ (ฉันทะ) ในการ
ทำงาน ถ้ามีความรักงานขึ้นมาแล้วก็อยากทำงาน ความขยันหมั่นเพียรจะตามมา เมื่อขยัน
ทำงานความอดทนก็เกิดขึ้น ความตรงต่อเวลาจะตามมา ความสำเร็จที่ต้องการไม่ใ้คงบังเกิด
ผลในทันที ความซื่อสัตย์จึงบังเกิดควย เพราะฉะนั้นการมีจริยธรรมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การดำเนินชีวิตของคน สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จึงต้องมองหัวข้อความประพฤติในแง่ของลักษณะ
ที่มีอยู่ในระบบความสัมพันธ์ และดูว่าจะโยงอะไรกัน จะทำอย่างไรจึงจะได้นำวิธีโยงให้
สัมพันธ์กันนั้น ถ้าการพัฒนาจริยธรรมที่เป็นแกนหลักก็ได้ตัวหลักตามกรณีนั้น ๆ ในชีวิตจริง
จริยธรรมอยู่เป็นขบวนไม่ได้อยู่โดด ๆ ยกตัวอย่างเช่น ต้องการฝึกให้คนมีกตัญญูกตเวที
ถ้ามองเฉพาะตัวเป็นผู้ระลึกถึงคุณท่านแล้วก็ตอบแทน ก็มองในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
ว่าจะทำอะไรให้ พ่อ-แม่ หรือครูอาจารย์ แต่ถ้ามองในแง่ของระบบชีวิตที่เป็นจริยธรรม
ทั้งหมด เป็นความสัมพันธ์ในระบบที่เป็นองค์รวมแล้ว ความกตัญญูกตเวทีสะท้อนไปถึงอะไร
การระลึกถึงคุณงามความดีของผู้อื่น ทำให้มองเห็นว่า ผู้อื่นมีคุณความดีอะไรที่เป็นประโยชน์
การทำคุณความดีที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตทำได้อย่างไร เราจะถือเป็นตัวอย่างเพื่อปฏิบัติกันได้
อย่างไรบ้าง ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงกันไม่ได้มองในแง่ของความประพฤติแง่เดียว

3. การมองจริยธรรมในค่านิยมเพียงค่านิยมเดียวของชีวิต ถึงแม้ได้กล่าวมาแล้ว
ว่าจริยธรรมตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องทั้งหมดของชีวิต จริยธรรมเป็นเรื่องการพัฒนา
คนทางกาย ทางศีล ทางจิต และทางปัญญา หรือเรียกว่า พัฒนาทางกาย ทางสังคม ทาง
อารมณ์ และทางปัญญา กิจกรรมทุกอย่างสามารถมองในแง่ต่าง ๆ เห็นจริยธรรมได้หมด
ในกิจกรรมทุกอย่าง ในพฤติกรรมแต่ละครั้ง คนเราแสดงออกหรือทำอะไร มองในแง่

จริยธรรมให้หักเงิน

4. การมองจริยธรรมเป็นเรื่องสมมติ เป็นเรื่องของการที่สังคมหรือกลุ่มชนชั้นกำหนดขึ้นมา หมายความว่า ความดี ความชั่วเป็นเรื่องสมมติ ความดีความชั่วเป็นเรื่องของสังคมที่จะบัญญัติขึ้นมา สังคมหนึ่งบอกอย่างนี้ที่ ขณะที่อีกสังคมหนึ่งบอกว่าไม่ดี ถ้าคนคิดอย่างนั้นแล้วจะมีปัญหาทางการพัฒนาจริยธรรม

5. การมองจริยธรรมในลักษณะจริยธรรมเทียม คือการประพฤติปฏิบัติเพื่อต้องการผลประโยชน์จากอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นระบบจริยธรรมเชิงธุรกิจ หมายความว่าในจิตใจที่แท้ไม่มีจริยธรรม

6. การมองจริยธรรมไม่ทั่วในระบบชีวิต ระบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์มีความสัมพันธ์กันกับสังคมและธรรมชาติ ถ้ามองข้ามอย่างหนึ่งอย่างใดไปก็ทำให้เกิดโทษภัยกับสังคมมนุษย์ได้ เช่นปัญหาสภาพแวดล้อมน้ำเสีย ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาสารพิษต่าง ๆ เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมทั้งทางกาย จิต สังคม และธรรมชาติ

7. การมองจริยธรรมขัดแย้งสวนทางกับความสุข ทำให้เกิดปัญหาได้ ทั้งนี้เพราะจริยธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสุข ๆ มีบทบาทสำคัญของจริยธรรมอย่างมาก ถ้าต้องการให้เยาวชนมีความประพฤติดี ต้องทำให้เด็กมีความสุขด้วย การพัฒนาจริยธรรมคือการพัฒนามาไปสู่ความสุข ทางพุทธศาสนาเครื่องวัดความก้าวหน้าทางจิตใจคือ

1. ความสะอาด	ความปราโมทย์
2. ความขี้ใจ	ความปีติ
3. ความผ่อนคลายใจ ไม่เครียด	ความประสันท
4. ความสุข	ความมีสมาธิ

(พระธรรมปิฎก 2534, 4-10)

จากงานวิจัยของกรมวิชาการ เรื่อง "โครงการทดลองหารูปแบบที่มีประสิทธิผลต่อการเรียนการสอนจริยธรรม" ได้เสนอปัญหาในการสร้างเสริมจริยธรรมดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรม ที่จะทำให้เกิดเด็กเกิดความซาบซึ้ง โดยไม่รู้สึกเบื่อ หรือรู้สึกว่าถูกบังคับ ซึ่งปัญหานี้อาจเนื่องมาจากตัวครูเองก็ยังไม่เห็นหลักการของตน

ไม่เข้าใจ หรือไม่รู้วิธีการในการฝึกกรรมว่า ควรจะดำเนินการอย่างไรจึงจะได้ผล

2. ปัญหาที่เกี่ยวพันถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสนา กล่าวคือ เรายังลังเลใจ ว่า ควรกำหนดจริยธรรมสากลขึ้นซึ่งสอนอบรมเยาวชนโดยไม่ผูกมัดศาสนาใด หรือจะใช้หลักจริยธรรมของศาสนาพุทธ ในแบบแรกจะทำให้คนไทยส่วนใหญ่ขาดโอกาสเรียนรู้พุทธศาสนาของตน ซึ่งจะทำให้สามารถแก้ปัญหาของตนเองและสังคม และในแบบหลังจะก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือไม่ เพียงไร (กรมวิชาการ 2527, 61)

ประเภทของจริยธรรม

การแบ่งประเภทของจริยธรรมเพื่อความสะดวกต่อการนำไปประยุกต์ปฏิบัติ แม้ว่าจริยธรรมนั้นมีความสัมพันธ์ซับซ้อนต่อกันจนยากที่จะแยกจากกันได้ก็ตาม จริยธรรมอาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. จริยธรรมสำหรับบุคคลหรือพวกอาคาริกชน หรือเรียกอีกอย่างว่า โลกียธรรม

2. จริยธรรมสำหรับหมู่ประเพณีหรือพวกอนาคาริกชน เป็นโลกุตตรธรรม

ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และ เพ็ญเช ประจวบจันทน์ แบ่งจริยธรรมออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง ระดับการมีความรู้เชิงค่านิยม ว่าการกระทำใดคือสมควรกระทำ และการกระทำใดไม่สมควรกระทำ

2. ทัศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบ หากเป็นลักษณะท่าถูกต้อง ท่าชอบเป็นลักษณะท่าถูกต้อง การตัดสินใจ ความชอบโดยถือเอาเกณฑ์ของความถูกต้องและความถูกต้องของบุคคลมาประเมินค่าจริยธรรม จึงเป็นทัศนคติเชิงจริยธรรม

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่งของบุคคลลงไป จะต้องประกอบด้วยเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเกิดขึ้น เจตนาเท่านั้น และเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเกิดจากประสบการณ์และสติปัญญาของ บุคคลนั้น

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง ผลรวมประสบการณ์ของบุคคลที่แสดง ออกมาในสิ่งที่สังคมยอมรับ และไม่ฝ่าฝืนค่านิยมของสังคม

งานการแก้ปัญหาและสร้างจริยธรรม จะต้องสืบค้นหาถึง คือ
สืบจริยธรรมดีก่อน หรือจริยธรรมดีภายหลังเรื่องนี้ให้ได้
เมื่อสืบได้ถูกต้องแล้ว ก็ส่งเสริมขั้นเดียวนั้น ก็สามารถขยาย
ทั่วไปหมด ก็จะแก้ปัญหาที่เดียวได้หลายอย่าง

พระธรรมปิฎก

คุณลักษณะของเยาวชนในเชิงจริยธรรม

TL 334

คุณลักษณะที่ต้องการ	แนวทาง/วิธีการพัฒนาคุณลักษณะของเยาวชน	องค์ประกอบที่เสริมต่อการพัฒนาคุณลักษณะของเยาวชน
<ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้เชิงจริยธรรม 2. ทักษะเชิงจริยธรรม 3. เหตุผลเชิงจริยธรรม 4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดคุณลักษณะเชิงจริยธรรมของเยาวชนไว้ให้ชัดเจน และปฏิบัติทดลองในนโยบายของรัฐ ในระบบต่าง ๆ ทางสังคม และสนับสนุนค่านิยมที่เหมาะสม 2. สื่อมวลชนทุกประเภทจะคอยช่วยกันประชาสัมพันธ์และกระตุ้นให้เยาวชนได้รับความรู้ และดำเนินการนำความคิดไปใช้ได้ รวมทั้งการยกย่องบุคคลที่เป็นตัวอย่างทางจริยธรรม 3. กำหนดกิจกรรมตามหลักสูตรให้เด่นชัด ปรับปรุงวัสดุสอน และจัดกิจกรรมตามหลักสูตร เสริมหลักสูตรอย่างจริงจัง สม่่าเสมอ และเป็นกิจกรรม 4. อบรมและส่งเสริมให้บุคคลในสังคมได้รับความรู้ที่จะทำหน้าที่สร้างเสริมแบบอย่างจริยธรรมที่ดีให้แก่เยาวชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้มีส่วนกำหนดนโยบายของรัฐ ควรมีทราบและสนใจในความสำเร็จของคุณลักษณะของเยาวชนเชิงจริยธรรม 2. การเพิ่มเวลาของรายการวิทยุ โทรทัศน์ และผลิตเอกสารที่จะส่งเสริมความรู้สำหรับเยาวชนในภาคอื่น 3. จัดกิจกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรมอย่างจริงจัง และสม่ำเสมอ 4. เน้นการสอน โดยให้ตัวอย่างที่ดี และไม่ดี เป็นการเสนอปัญหาให้เด็กเรียนรู้ 5. พ่อแม่ ครูอาจารย์ ต้องเป็นต้นแบบที่ดีแก่เด็ก 6. ควบคุมสถานโรงเรียนและแหล่งอบรมทุก สื่อสารทุกประเภทของดีที่เผยแพร่ทำนุบำรุงทางจริยธรรม ชื่นชมผู้ทำดี

คุณลักษณะทางจริยธรรม

คณะกรรมการกองวัฒนธรรมกล่าวถึงหลักจริยธรรมไว้ 10 ประการ ดังนี้

(กรมการฝึกหัดครู 2525, 11)

1. ให้ความสำนึกในเรื่องชาติ เกียรติ วินัย กล้าหาญ
2. ให้ความซื่อสัตย์ สุจริต และทวิโอทิตยปะ
3. ให้ความกตัญญูกตเวที
4. ให้ความเข้มแข็ง ชยันตมันเพียร และอดทน
5. ให้ความสุภาพอ่อนโยน และมารยาทอันดีงาม
6. ให้มีใจกว้างขวาง รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
7. ให้ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
8. ให้ความเป็นระเบียบ ในการทำงานและความคิด
9. ให้ความรู้จักรับผิดชอบ และรู้จักหน้าที่
10. ให้ความสามัคคี รู้จักแพ้รู้จักชนะ และรู้จักขอยกย และให้อภัยซึ่งกันและกัน

คณะกรรมการวันเด็กแห่งชาติ ได้เสนอแนะจริยธรรมที่ควรปลูกฝังไว้ 10 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ศรัทธา เชื่อมั่นในศาสนา
2. เคารพ รักษา ขนบธรรมเนียมประเพณี
3. เชื้อพ้อง บิดา มารดา ผู้ปกครอง ครูอาจารย์
4. มีกิริยา วาจาสุภาพ
5. กตัญญูกตเวที เคารพผู้ใหญ่
6. มีระเบียบและรักษาความสะอาด
7. มีความอดทน ชยันตมันเพียร
8. รู้จักประหยัด และเก็บออมทรัพย์
9. ซื่อสัตย์สุจริต มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
10. นำประโยชน์แกผู้อื่นและรักษาสาธารณสมบัติ

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ให้ความเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมที่จำเป็น
ในการดำเนินชีวิตไว้ 9 ประการ คือ

1. ความเคารพซึ่งกันและกัน
2. การร่วมมือประสานงานกัน
3. เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน
4. มีความรับผิดชอบ
5. มีความห่วงใยผู้อื่น
6. ความมีใจกว้าง
7. ความคิดสร้างสรรค์
8. ความมีระเบียบวินัย
9. การรู้หน้าที่

จากงานวิจัยจากในประเทศไทยและต่างประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2497
จนถึงปี พ.ศ. 2520 กรมการฝึกหัดครู (2525, 26) ได้สรุปลักษณะทางจริยธรรม
ไว้ 30 ลักษณะ คือ

1. ความซื่อสัตย์สุจริต
2. ความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด
3. ความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น
4. ความรับผิดชอบ
5. การรักษาสาธารณสมบัติ
6. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
7. การรักษาระเบียบวินัย
8. การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย
9. ความสุภาพเรียบร้อย
10. ความเสียสละ
11. ความเมตตากรุณา
12. ความเป็นผู้นำใจ

13. ความสามัคคี
14. ความสามัคคี
15. ความรักชาติ
16. ความเป็นผู้นำ
17. ความยุติธรรม
18. ความมีเหตุผล
19. ความกตัญญูกตเวที
20. การเคารพ เชื้อพ้อง ผู้ใหญ่
21. การรักษานมธรรมนิยมประเพณี
22. ความเชื่อมั่นในตนเอง
23. ความมีสติ
24. การรู้จักควบคุมตนเอง
25. ความอดสาหัส
26. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
27. ความเป็นผู้ยึดมั่นในศาสนา
28. การประหยัดและออมทรัพย์
29. ความเป็นผู้มีศีลธรรมประจำใจ
30. ความเป็นผู้รักสงบ

ตัวอย่างโครงสร้างของคุณลักษณะทางจริยธรรม

ค่านิยม	คุณลักษณะจริยธรรม	ความหมาย	ขอบข่ายของพฤติกรรม	พฤติกรรม
<p>ทุกคน</p> <ul style="list-style-type: none"> - สังคม - เศรษฐกิจ - การศึกษา - วัฒนธรรม - ศาสนา 	<p>ความรับผิดชอบ</p>	<p>ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติตามที่ความถูกต้องดีงาม พากเพียร อดทน อดออม ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บริการลูกค้าด้วยความมุ่งมั่นหมาย ซึ่งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ตนเอง - ครอบครัว - หน่วยงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - เอาใจใส่ในการทำงาน - ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ - ไม่เห็นแก่ตัว - เคารพระเบียบกฎเกณฑ์ มีวินัยในตัวเอง - มีอารมณ์หนักแน่น เมื่อเผชิญอุปสรรค - รับผิดชอบ และกระตือรือร้นต่อหน้าที่ - มีความเพียรพยายาม - มีความรอบคอบ - ตรงต่อเวลา - พยายาม - อดทน - ซื่อสัตย์ - กระตือรือร้น
<p>ศาสนา</p>	<p>ความอุทิศตน</p>	<p>ความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน</p>		

คำนิยาม	คุณลักษณะวิจัยธรรม	ความหมาย	ขอบข่ายของ พฤติกรรม	พฤติกรรม
				<ul style="list-style-type: none"> - ไม่คอย - ไม่ยอมแพ - พยายามต่อสู้เพื่อเอาชนะ อุปสรรค - จนประสบความสำเร็จ - หนักแน่นไม่ท้อไปทางง่าย - ไม่ช้า ไม่หยุด หรือทำร้ายในลักษณะต่าง ๆ - ไม่ขมขื่น รุนแรง ทศจาได้คดี - ไม่เบียดเบียนใครให้เดือดร้อน - ซื่อสัตย์ต่อใจ แสดงความเห็นใจผู้อื่น - ให้ความเคารพแก่ผู้อื่น - สุภาพ
	ความเมตตาทางกฏา	<p>เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนา จะให้อื่นเป็นสุข</p> <p>กฏา คือ ความสงสาร คิดจะช่วยเหลือ ผู้อื่นให้พ้นทุกข์</p>	<p>ตนเอง</p> <p>ผู้อื่น</p> <p>สัตว์</p> <p>สิ่งแวดล้อม</p>	
		ฯลฯ		

เกณฑ์การคัดเลือกจริยธรรม

สาโรช บัวศรี ได้เสนอเกณฑ์ตามหลักอริยสัจ 4 ของพระพุทธเจ้า โดยเสนอเกณฑ์ในการคัดเลือกจริยธรรมไว้ 4 แนวทาง ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ 2523, 21)

1. พิจารณาถึงปัญหา ปัญหาแต่ละยุคแต่ละสมัยมีความแตกต่างกัน จึงควรใช้ปัญหาเป็นหลัก
2. พิจารณาจริยธรรมที่สามารถแก้ปัญหาได้ เนื่องจากจริยธรรมต่าง ๆ มีอยู่แล้ว การคัดเลือกจะพัฒนาจริยธรรมให้ใคร่ประโยชน์แก่สังคมจึงควรคัดเลือกจริยธรรมที่ช่วยแก้ปัญหาเยาวชนของคนและของสังคมได้ เพื่อความอยู่รอดปลอดภัย มีความเจริญก้าวหน้าสู่สมบูรณ์
3. พิจารณาปัญหา จาก 2 ด้าน คือ
 - 3.1 ปัญหาเฉพาะหน้า หรือ ปัญหาระยะสั้น
 - 3.2 ปัญหาพื้นฐาน หรือ ปัญหาระยะยาว
4. พิจารณาคัดเลือก กำหนดจริยธรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับข้อ 1-3 ดังกล่าวแล้ว

สรุป

ค่านิยมและจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับจริยศาสตร์ จริยศึกษา และคุณธรรม
ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจริยศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดจริยธรรม มีอยู่ 2 ส่วน
คือ ส่วนที่เป็นทฤษฎี และส่วนที่เป็นพฤติกรรม ตามแนวความคิดของจริยศึกษาเกี่ยวข้องกับ
สัมพันธ์กับจริยธรรม 3 ประการ คือ

1. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. การมีค่านิยมเชิงจริยธรรม
3. การมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

การพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมจำเป็นต้องศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา
ของมนุษย์ในสังคม และการแก้ไขปัญหานั้น นอกจากนั้นอุปสรรคในการปลูกฝังจริยธรรมก็มี
ส่วนช่วยครูเตรียมการอบรมสั่งสอน และปลูกฝังที่ถูกต้องต่อไป

ถ้าสังคมมีค่านิยมผิดพลาด การปฏิบัติที่เป็นจริยธรรมก็ยาก
ที่จะเกิดขึ้นได้ แต่กลับจะเกิดปัญหาทางจริยธรรมขึ้น

พระธรรมปิฎก

การแก้ปัญหาทางจริยธรรมนั้น จำเป็นจะต้องแก้ที่ของความต้องการ
ทั้งของบุคคล และของสังคม ถ้ามันไม่สอดคล้องความต้องการแล้ว
การแก้ปัญหาที่ยากก็จะสะดวกขึ้น สิ่งดีจะพบได้ในความจริง

พระธรรมปิฎก